GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 172. *Sâmbătă 3 (15) Augustŭ.* **1885.**

Brașovŭ, 2 (14) Augustŭ 1885.

Óspeții francesĭ, 35 la numĕrŭ, carĭ au visitatŭ esposițiunea din Pesta au întêmpinatŭ o primire câtŭ se póte de frumósă. Acésta și este ceva naturalŭ. Ungurii, ospitalĭ cum suntŭ mai alesŭ cătră cei ce vinŭ sĕ-i măguléscă, au trebuitŭ s'o dovedéscă și față cu céta Francesilorŭ, condusă de vestitulŭ Lesseps.

Asemenea era ceva fórte naturalŭ și corĕspunḍĕtorŭ caracterului naționalŭ-unguerescŭ, ca cei din Pesta sĕ se făléscă cu óspeții lorŭ și sĕ îmblătéscă la totŭ soiulŭ de frase lungĭ și late despre libertate, egalitate și frățietate, marele simbolŭ alŭ culturei francese pe continentulŭ europeanŭ.

Décă Ungurii noștri au ceva, în ce sĕ se pótă asĕmĕnă cu Francesii, este înclinarea spre a face vêlvă și a esagera cu entusiasmulŭ naționalŭ. Insĕ, décă Francesulŭ esageréză vorbindŭ de marea causă a libertății popórelorŭ, de unirea și frăția între ele, mai are sensŭ, pentru că Francia în adevĕrŭ a luptatŭ și a sângeratŭ pentru ea. Dar décă și pigmeii șoviniștĭ din Pesta voescŭ sĕ facă larmă cu libertatea, egalitatea și frățietatea, lucrulŭ ne pare ridiculŭ. Ei au pretinsŭ, nu-i vorbă, marele bunurĭ ale omenirei, dar numai pentru ei și între ei, ca unŭ felŭ de monopolŭ, și nicĭ pentru ei pe deplinŭ, căcĭ organisația actualei constituțiunĭ unguresci e clădită pe base feudale în prejudițiulŭ adevĕratei libertățĭ și egalitățĭ.

Inzadarŭ se provócă Iokay, în toastulŭ ținutŭ la banchetulŭ datŭ în onórea óspeților francesĭ, la Francia, ca la marele prototipŭ alŭ Ungariei, căcĭ punêndŭ în asemĕnare stările din acestŭ statŭ cu cele din Francia, ne convingemŭ și mai multŭ, că de totŭ îndĕrĕtŭ amŭ rĕmasŭ cu realisarea principiilorŭ de libertate și egalitate.

Décă Franciscŭ Pulszky a învocatŭ pe óspeții francesĭ, sĕ fiă martorii nĕsuințelorŭ, carĭ sĕ îndreptățéscă pe poporulŭ maghiarŭ sĕ-șĭ ocupe și elŭ loculŭ în comerciulŭ popórelorŭ civilisate ale apusului, acestŭ distinsŭ omŭ politicŭ a datŭ o espresiune multŭ mai viă a actualei stări culturale a poporului maghiarŭ. Numai de aci încolo se póte aștepta ca nĕsuințele poporului maghiarŭ spre civilisațiune sĕ dea róde, dar până acum mai nimicŭ nu vedemŭ, căcĭ sĕlbăcia națională ce se cultivă aḍi mai cu sémă prin presa șovinistă în sînulŭ poporului unguerescŭ, nu îlŭ îndreptățesce a avé vre unŭ titlu la civilisațiunea európĕnă.

Pentru ca Maghiarii sĕ pótă intra în adevĕrŭ în șirulŭ popórelorŭ civilisate nu suntŭ de ajunsŭ fanfaronadele și secile vorbării, ce se facu la paharele de șampaniă unguréscă; pentru acésta fapte demne și umane suntŭ de lipsă; este de lipsă înainte de tóte ca poporulŭ maghiarŭ sĕ înțelégă libertatea și sĕ o cinstéscă cum se cuvine, căcĭ numai ceea ce înțelege și scie prețui omulŭ are valóre pentru elŭ și pentru cei dimprejurulŭ lui.

Este dar înainte de tóte neapĕratŭ de lipsă, ca bărbații însemnațĭ ai poporului maghiarŭ sĕ aibă grijă de cultura inimei lui, fără de care nu póte dăinui adevĕrata civilisațiune, nicĭ adevĕratulŭ patriotismŭ.

Lăudat-a la memoratulŭ banchetŭ și Louis Ulbach patriotismulŭ Maghiarilorŭ și nimenĭ nu va nega, că în multe privințe Ungurii sĕvêrșescŭ fapte nobile și patriotice — pentru ei; dar se înșală fórte multŭ scriitorulŭ francesŭ, décă din unele fapte conchide la esistența adevĕratului patriotismŭ, la sentimente curate și la direcțiunea ideală a națiunei maghiare.

Până acolo lungŭ mai este drumulŭ. Tocmai direcțiunea ideală și basa morală a patriotismului le lipsesce. De aceea mieḍulŭ nu corĕspunde cójei: e mai multŭ o spoială totulŭ, unŭ egoismŭ extremŭ idealisatŭ și fără fundamentŭ destulŭ de seriosŭ.

Póte sĕ totŭ aspire Ungurulŭ la libertate, căcĭ în adevĕrŭ nu o va avé, până ce nu o va sci prețuí și la popórele conlocuitóre. Celŭ ce calcă cu ușurință libertatea de-aprópelui sĕŭ, nu-i demnŭ nicĭ de a sa propriă.

Mișcărĭ în biserica gr. or. din Ungaria

„Allgemeine Zeitung“ din München îșĭ continuă articululŭ sub titlulŭ de mai susŭ astfelŭ:

Nu mai puținŭ intensivă ca la Românĭ este mișcarea între Sêrbĭ, celălaltŭ némŭ de căpeteniă alŭ bisericei greco-orientale. Poporulŭ sêrbŭ politicesce e mai maturŭ decâtŭ Românii și are, prin posițiunea sa geografică și prin numerósele legăturĭ cu frații de unŭ sânge și-o credință, o însemnătate politică, care întrece multŭ însemnătatea numerică a poporului. Pricina neplăcerii, neîncrederii și nemulțămirei poporului sêrbescŭ încă zace în cea mai mare parte în necompleta organisare a legalei autonomii bisericesci, pentru care lupta și certa de douĕ decenii se pórtă. Nu ni'i scopulŭ a urmări aicĭ trecutele fase ale acestei certe lungĭ; fiă numai atâta pomenitŭ, că în anii trecuțĭ d. e. câtŭ au statŭ adecă Sêrbii sub îmiurirea conducĕtorului lorŭ Dr. Svetozar Miletícĭ, lupta acésta a avutŭ unŭ caracterŭ esențialŭ politic-naționalŭ, în vreme ce acum a devenitŭ mai multŭ o luptă internă bisericéscă a laicilorŭ împotriva tendințelorŭ de domnire a hierarchiei.

Bărbații prevĕḍĕtorĭ sêrbĭ au recunoscutŭ, că prin fusionarea elementelorŭ politice cu cele confesionale bisericesci, cele din urmă vorŭ trebuĭ sĕ sufere daune, cu atâtŭ mai multŭ, că aspirațiunile politice-naționale ale conducĕtorilorŭ sêrbesci nu păréu a se puté uni cu o pacînică convețuire a feluritelorŭ némurĭ din țéră, nicĭ cu esistența unitară a statului ungarŭ, în genere cu a monarchiei Habsburge. De aceea de câțĭ-va anĭ s'au datŭ în repețite și sĕrbătoresci adunări ale bărbaților sêrbĭ cu vază (așa mai de curêndŭ în 18 Iunie în Agram și 27 Iunie în Zombor) astfelŭ de declarațiunĭ politice, carĭ pe orĭce nepărtinitorŭ potŭ sĕ 'lŭ liniștéscă despre lealele și patrioticele gândirĭ ale Sêrbilorŭ.

Cu atâtŭ mai multŭ insistă aceștia pentru legala lorŭ autonomiă bisericéscă și școlară, care și-o vĕdŭ amerințată prin strădaniile hierarchice în favorulŭ unei restabilirĭ a puterei absolute episcopale. In Septemvre a. c. e sĕ se întrunéscă, adecă după o pausă de șése anĭ, congresulŭ bisericescŭ sêrbescŭ în Carlovițŭ, sĕ sfirșéscă de se va puté organisarea bisericei de multŭ trăgănată, necompletă. Intr'aceea sinodulŭ episcopilorŭ sêrbĭ au pregătitŭ sub influența patriarchului, denumitŭ pe ca'e neobicinuită, unŭ elaboratŭ despre reforma generală a organisărei bisericesci și l'au așternutŭ guvernului; în elŭ nu se cere mai puținŭ, decâtŭ o completă resturnare a esistentelorŭ stărĭ și raporturĭ legale. Ținta sinodului, adecă a patriarchului, este sĕ delăture câtŭ va puté elementulŭ laicŭ dela cârmuirea bisericei și școlei, precum și dela administrarea averei bisericesci și sĕ concentreze întréga conducere în îngrijirea bisericei și școlei sêrbesci în mâna episcopilorŭ, adecă a patriarchului. Cu alte cuvinte: sĕ se restabiléscă starea de mai înainte a deplinei puterĭ episcopale.

In contra ăstorŭ scopurĭ se bate acum maioritatea poporului sêrbescŭ. Meetingurile bine cercetate din Agram și Zombor, precum și hotărîrile energice formulate acolo, putea convinge pe orĭ-cine despre seriositatea și importanța acestei mișcărĭ. Sêrbii de dincóce și de dincolo de Drava țin tare la autonomia bisericéscă și școlară garantată prin origine, privilegii și legile statului; eĭ respingŭ orĭ-ce amestecŭ nedreptŭ alŭ puterei statului în viéța internă; ei dojenescŭ însĕ cu aceeașĭ energiă și pe acele autoritățĭ bisericescĭ, carĭ caută sĕ stinghiréscă acțiunea organelorŭ autonome, ba chiarŭ sĕ-i împedece. Ei insistă asupra susținerei școlelorŭ lorŭ, asupra sprijinului bine-voitorŭ și roditorŭ alŭ statului și ale autoritățilorŭ lui în favorulŭ desvoltărei culturale a poporului sêrbescŭ, ei cerŭ o dotațiune mai bună pentru clerulŭ lorŭ și pentru învĕțătorii lorŭ ș. a. și declară, că pentru celŭ mai aprópe congresŭ bisericescŭ vorŭ alege numai astfelŭ de ómenĭ, carĭ se însărcinéză sĕ observe resoluțiunile din Agram și Zombor. Din mai multe părțĭ s'au făcutŭ încercărĭ a discredita aceste adunărĭ și resoluțiunĭ ca „radicale;“ dar pe nedreptŭ căcĭ amêndouĕ se mișcă pe terenŭ strictŭ legalŭ și suntŭ cumpĕtate în scopurĭ și espresiunĭ. Nu mai puținŭ neliniștitŭ se simte și elementulŭ clericalŭ înaltŭ și caută sĕ se unéscă cu bărbații conservatiștĭ dintre Sêrbĭ, anume cu amploiații, judecătorii, procurorii ș. a. din serviciulŭ, statului. Aceștĭ »Sêrbĭ notabilĭ« au cenchematŭ pentru 3 Augustŭ a. c. o conferință la Pesta, unde sĕ se pecetluéscă în publicŭ în óre-care mĕsură înțelegerea cu înaltulŭ clerŭ. Dar e de îngrijitŭ, că străduințele acestorŭ bărbațĭ, de altfelŭ prea vrednicĭ de cinste și silințele lorŭ totŭ cu gând bunŭ cumpĕnite, nu vorŭ avea nici unŭ succesŭ, căcĭ le lipsesce și lorŭ aderenții din poporŭ. Neîncrederea Sêrbilorŭ în episcopatulŭ lorŭ și mai cu sémă în patriarchĭ, e adêncŭ înrădăcinată și ar fi de lipsă unŭ șirŭ de fapte convingĕtóre pentru a delătura aceste relațiunĭ respingĕtóre, aprópe dușmăsóse și a introduce stărĭ mai bune. Pentru acésta în celŭ dintêiu șirŭ cei de susŭ arŭ trebuĭ sĕ pășéscă la lucru.

In tóte aceste momente neliniștitóre din sînulŭ bisericei greco-orientale la Românii și Sêrbii Ungariei se adaugă apoi și posiția de asemenea puținŭ mulțămitóre a bisericei în vecina Bosniă și Herțegovină, unde mitropolitulŭ de curêndŭ și-a cerutŭ dimisionarea, cacĭ față de propaganda catolică se vede amerințatŭ și elŭ și credincioșii sĕi și strîmtorațĭ. Póte sĕ fiă acésta numai unŭ pretestŭ dér în acestŭ pasŭ alŭ mitropolitului din Serajevo zace o însemnată admoniare, că relațiunile în Balcanĭ, anume cele privitóre la biserica gr. or. ce aicĭ are deosebită importanță, nu suntŭ încă regulate și într'o stare durabilă îmbucurătóre.

Câtă vreme vorŭ fi susținute aceste regretabile relațiunĭ, au destulŭ de abundente motive și multe prilejurĭ dușmanii și contrarii actualei ordine a stărilorŭ din Ungaria, Ardélŭ, Croția și Slavonia, precum și din ocupatele țĕrĭ Bosnia și Herzegovina și din mărginașele state și țĕrĭ sudslavice, sĕ se amestece în ele și sĕ nutréscă neîncrederea, neliniștirea și nemulțămirea. Din acestŭ punctŭ de vedere mișcările din sînulŭ bisericei gr. or. a regatului Ungariei și a țĕrilorŭ vecine cu elŭ nu parŭ a fi indiferente și merită o mare băgare în sémă.

SCIRILE ḌILEI.

»Trăéscă cismarii din Brașovŭ!... strigă o foiță »patriotică,« pentru că »într'unŭ glasŭ« au luatŭ »patriotica hotărîre« a vota 500 fr. pe séma reuniunei dela Clușiu. „Societatea din nou a datŭ dovadă prin astă hotărîre, ce bunĭ patrioțĭ suntŭ cișmarii brașovenĭ.“ Nu mai încape îndoială acum că.... Orientulŭ va fi cultivatŭ!

—0—

Sub președința lui Carolŭ Gerloczy a ținutŭ comitetulŭ reuniunei de maghiarisare din Pesta o ședință, în care secretarulŭ Budai a fostŭ însărcinatŭ sĕ lucre o programă pentru ținerea unui congresŭ altŭ tuturorŭ reuniunilorŭ de »cultură« din Ungaria. Congresulŭ se va ține câtŭ va dura încă și esposițiunea. Ér banchetŭ.

Consitorulŭ archidiecesanŭ din Sibiiu comunică, că la preparandiile din Clușiu și Cristurulŭ sĕcuescŭ se vorŭ face esamene din limba maghiară și cu acei, învĕțătorĭ, carĭ fără a lua parte la cursurile supletorice pentru acestŭ studiu, prin diligență propiă și-au însușitŭ limba maghiară. Esamenele se vorŭ face pănă inclusive 20 Augustŭ a. c. st. n. Invĕțătorii carĭ voescŭ sĕ se supună esamenului din limba maghiară, au a'șĭ presenta în persónă documentele de justificare la inspectorulŭ respectivŭ regescŭ de scóle, ca ele apoi sĕ se transpună pe calea acésta directoratelorŭ dela amintitele preparandii.

—0—

Ni se scrie că în comuna Tür și în împrejurime graséză în gradŭ mare diarea printre copii sub 6 anĭ. In 10 ḑile au muritŭ vr'o 9 copii. Avisŭ medicilorŭ însărcinațĭ cu serviciulŭ medicalŭ în acelŭ ținutŭ.

—0—

La începutulŭ acestui anŭ s'au ridicatŭ mai multe plângerĭ din Oradea-mare, Petroșenĭ și Miskolcz, că mărfurile predate la căile ferate ungare, sosescŭ la destinațiunea lorŭ ciungărite. Șefulŭ stațiunii din Budapesta a cercatŭ dinpreună cu magazinerulŭ supremŭ timpŭ îndelungatŭ după hoțĭ. In sfirșitŭ în lunie o scrisóre anonimă 'i-a condusŭ pe urma tâlharului. Perchisițiunea de domiciliu întreprinsă la substitutulŭ magasinerŭ Bela Lányi a datŭ unŭ resultatŭ positivŭ aflându-se în casa acestuia mai multe pachete de țigărĭ fine, 6 briciurĭ, 12 părechĭ de farfurii, 4 penicele etc. La pertractarea finală ținută alaltaerĭ, Lányi a declaratŭ, că elŭ a aflatŭ aceste obiecte în magazinŭ și presupunêndŭ că aceste suntŭ obiecte furate, a voitŭ sĕ erueze pe făptuitorĭ. Tribunalulŭ însĕ 'l-a condamnatŭ la 2 anĭ de închisóre.

—0—

»Românulŭ« scrie: »O scenă caracteristică se petrecea mai alaltăierĭ la Elöpatàk, acea renumită — odinióră! — stațiune de băi. Era pe la 12 óre nóptea, ne scrie corespondentulŭ nostru. Mai mulțĭ bucurescenĭ jucaseră la rolină și perduseră grózniců. Ungurulŭ care ținea rolina vĕḑêndŭ câștigulŭ, sciind că Românii aveau de gând sĕ jóce înainte și fiindu-i frică sĕ nu piardă, stinse d'odată lumânarea și-o șterse prin întunerecŭ. O alergătură comică începù prin ulițele tăcute ale satului. Românii nu putură prinde pe »celerpedele« Achille al rolinei din Elöpatàk. A doua-ḑĭ, nicĭ vorbă, Românii s'au dusŭ érăși sĕ jóce.«

—0—

Marțĭ, 30 Iuliu st. v. séra la 6 óre tênĕrulŭ Nicolae Rĕșnoveanu din Brașovulŭ vechiu, în etate de 20 anĭ săpândŭ cu unŭ drugŭ de fierŭ pĕtră pe dealulŭ Străjii s'a dĕrimatŭ unŭ bolovanŭ mare peste elŭ omorându'lŭ.

—0—

„Luminătorulŭ« scrie: Adunarea generală a »Alumneului românŭ naționalŭ« din Timișora s'a ținutŭ în luna trecută. Cercetarea a fostŭ slabă: numai unŭ preotŭ din provincia, ceilalțĭ până la 12—14 ómenĭ au fostŭ din locŭ. Socotelele s'au aprobatŭ, dându-se cassarului și comitetului absolutoriulŭ îndatinatŭ pentru administrațiunea din anulŭ trecutŭ fondulŭ a sporitŭ cu aprópe 300 fl. v. a. S'au decisŭ ca și în anulŭ viitorŭ sĕ se întrețină 4 alumniștĭ. Ar fi de doritŭ ca publiculŭ românŭ sĕ se intereseze mai multŭ de acestŭ institutŭ cu ocasiunea adunărilorŭ generale, căcĭ până acŭ numai comitetulŭ i-a susținutŭ viéța.

—0—

Junimea română din Cugierŭ va da o »Representația teatrală,« Marțĭ la 18 Augustŭ st. n. în localulŭ »Ospĕtăriei celei mari« în favorulŭ înființărei unei Biblioteci populare în locŭ. Piesa va fi »Vlăduțu mamii« séu: Bocóvna n'a învĕțatŭ, și âmblă la însuratŭ.« »Peneșŭ Curcanulŭ« de V. Alexandri. »Petrecere socială cu danțŭ. Prețulŭ intrărei: Loculŭ I și II 50 cr. celelalte 40 cr. 30 cr. etc. în picióre 10 cr. ér la »Petrecere și Representația« 1 fl. de persónă. Inceputulŭ la 8 óre séra. Oferte și suprasolvirĭ benevole se primescŭ cu mulțămită și suntŭ a se adresa la d. Procopiu Herlea not. ca patronŭ și se vorŭ chita pre cale ḑiaristică.

—0—

In comitatulŭ Bars s'a pornitŭ cercetare în contra presidentului și a casarului dela sedria orfanală. Suma defraudată nu face mai puținŭ decâtŭ 37,455 fl. v. a.

—0—

Cetimŭ în „România:« »La distribuirea premielorŭ din cele mai însemnate institute de cultură ale Franciei pentru anulŭ scolarŭ ce expiră, am vĕḑutŭ cu o viuă plăcere în listele publicate de ḑiarele parisiene, menționându-se cu distincțiune mai mulțĭ elevĭ românĭ carĭ au obținutŭ premii, cum: In liceulŭ »Louis le Grand« d-nii Mitilineu la filosofiă și Polisu la matematică, în liceulŭ „Sainte-Barbe« d. Alexandru Peretzŭ, ér d. Veronŭ a obținutŭ premiulŭ de onóre la concursulŭ generalŭ de retorică.«

—0—

»Posta« spune, că cei patru Ungurĭ, carĭ s'au prinsŭ sĕ facă drumulŭ dela Pesta până la Sulina în timpŭ de 21 ḑile, au câștigatŭ prinsórea, sosindŭ la Sulina cu o ḑi înainte. La debarcader au fostŭ primițĭ de o mulțime de lume curiósă, ce le eșise înainte.

—0—

Ira Pain, admiratŭ pentru producțiunile de tragere la țintă în tóte orașele marĭ ale Europei vine și la Brașovŭ sĕ dea câte-va representațiunĭ în hala festivă din capul promenadei. Paine va înpușca din mijlocul publicului din depărtare de 20 pașĭ de bină, ia cu glonțulŭ o nucă de pe capulŭ nevestei sale, ce stă neturburată înaintea pușcei, ia cu elŭ cenușa țigărei, ce-o ține ea în gură, nimeresce cu revolverulŭ o mulțime de glónțe, pe cari pe rêndŭ soția sa le aruncă în aerŭ etc.... E în interesulŭ fiecăruia și mai cu sémă alŭ țintașilorŭ sĕ cerceteze producțiunile lui Ira Paine, pe care numai sĕ 'lŭ admirĭ poțĭ. Dumineca viitóre va fi prima representațiune. Ira Pain sosesce aicĭ Sâmbătă séra.

—0—

Se deschidŭ oficiurĭ postale: In Bogata, comitatulŭ Turda-Arieșŭ. Condițiunĭ: Contractŭ de oficialŭ și cauțiune 100 fl. Emolumente: Salarŭ anualŭ 120 fl., paușalŭ de cancelariă 40 fl., și paușalŭ pentru cariolă până la gară 120 fl. — In Bistrița-monorŭ, comitatulŭ Bistrița-Năsĕudŭ. Condițiunĭ: Contractŭ de oficialŭ și cauțiune de 100 fl. Emolumente: Salarŭ anualŭ fl. 120, paușalŭ de cancelariă fl. 40 și paușalŭ pentru comunicația de tótă ḑiua cu poșta din Nagy-Sajó fl. 150. — In Mamja, comitatulŭ Solnocŭ-Dobêca. Condițiunĭ: Contractŭ de oficialŭ și cauțiune fl. 100. Emolumente: Salarŭ anualŭ 150 și paușalŭ de cancelariă 40 fl. Suplicele sĕ se trimită în trei sĕptĕmânĭ la direcțiunea de postă în Sibiiu.

Propaganda maghiarisătóre în satele nemeșescĭ române.

Valea Hațegului, în Iuliu 1885.

In stăruințele lorŭ de desnaționalisare adversarii noștri se folosescŭ pentru înlocuirea scólelorŭ române cu cele maghiare atâtŭ de mijlóce neiertate, câtŭ și de servilismulŭ și nesciința poporului lipsitŭ în multe părțĭ de conducĕtorĭ și lăsatŭ pradă fanatismului maghiarŭ.

Étă, on. domnule redactorŭ, acésta e causa pentru care în valea Hațegului scólele maghiare rĕsarŭ ca ciupercile și mai cu sémă înființéză astfelŭ de scóle în comunele nemeșescĭ, carĭ tóte suntŭ în stare a-șĭ susține scóla propriă confesională conformŭ legilorŭ.

Maghiarii s'au sciutŭ și se sciu folosi de naționalismulŭ separatisticŭ alŭ nemeșilorŭ vrêndŭ a secera primele victorii de desnaționalisare între nemeșĭ, carĭ după idea lorŭ suntŭ mai ușorŭ accesibilĭ pentru cultura pintenilorŭ și pe carĭ „istoricii« maghiarĭ din Deva după ḑisa lui Hunfalvi îi consideră de descendențĭ aĭ lui Arpad.

Ca sĕ vĕ arătŭ de ce mijlóce se folosescŭ spre a înființa scóle maghiare, carĭ și-au perdutŭ menirea de a desvolta capacitatea intelectuală a pruncilorŭ, permite-țĭ-mĭ on. d-le redactorŭ a vĕ comunica următorulŭ casŭ.

In Nr. 26 alŭ ḑiarului din Deva »Hunyad« unŭ anonimŭ raportéză despre progresulŭ ce l'a făcutŭ învĕțătorulŭ maghiarŭ din Băjescĭ cu pruncii, în care raportŭ abstrăgêndŭ dela necapacitatea respectivului corespondentŭ d'a avé o judecată în afacerĭ pedagogice, ḑice că în Bajestenĭ esistă ambițiunea națională, alipirea strinsă către națiunea maghiară și înclinarea de a se maghiarisa, căcĭ au cerutŭ scólă maghiară.

Ca cunoscĕtorŭ de lucru relativŭ la înființarea scólei din cestiune declarŭ tóte asertiunile memoratului corespondentŭ de false, ér conclusiunile aduse de fantastice, pentrucă comuna nu a cerutŭ scólă maghiară, ci lucrulŭ stă astfelŭ:

Suntŭ câțiva anĭ de când în comuna Bajeștĭ din cause de neînțelegere între cele două confesiunĭ s'a înființatŭ o scólă comunală, luându-se protocolŭ, ca limba de propunere sĕ fie cea română.

Pe atuncĭ era în comună unŭ notarŭ renegatŭ, care falsificândŭ protocolulŭ a înlocuitŭ limba română cu cea maghiară, ér protocolulŭ luatŭ s'a așternutŭ inspectorului Rethi pentru a se îngriji d'unŭ învĕțătorŭ, ceea ce s'a și întêmplatŭ.

Infiinţarea acestorŭ scóle în comunele, carĭ îșĭ putéu susținea scóla propriă conformŭ legilorŭ, avemŭ de a-o mulțămi numai și numai indiferentismului domnilorŭ preoțĭ competențĭ, carĭ în tóte acele comune suntŭ singurii conducĕtorĭ ai poporului și carĭ nu s'au îngrijitŭ de a înființa scóle confesionale românescĭ, pentru a face pe placulŭ solgăbirĕului dela care nu depindŭ, ci au lăsatŭ poporulŭ servilŭ și nesciutorŭ pradă fanatismului maghiarisătorŭ, neglijindŭ interesele naționale și obligațiunile lorŭ morale față cu poporulŭ.

Din aceste scóle, la propunerea comitetului esami-

FOILETONŬ.

Migrațiunea plantelorŭ.

(Urmare și fine.)

Alte paserĭ totŭ cu asemenea mijlóce propagă unŭ mare numĕrŭ de plante. Călĕtorii naréză că Olandesii distrugêndŭ arborii de Nucșóră din mai multe insule ale Indiei, pentru ca sĕ concentreze cultura lorŭ în insula Ceylan, o specie de porumbei lacomĭ de aceste fructe populară din nou cu Nucșorĭ (Myristica moschata) ținuturile devastate de Olandesĭ.

Insĕ vocațiunea paserilorŭ nu se termină aci, ci ea se întinde mai departe, ca sĕ stabiléscă armonia în economia naturei. Botaniștii afirmă că ele suntŭ acei Vandalĭ, carĭ devastéză ramurile Sorbului, apoi mergŭ de sĕmênă arborele pe ruinele castelelorŭ și ale templelorŭ celorŭ vechĭ. Propagațiunea scorțișórei*) în insula Ceylan se atribue unei Coțofene (Pica), pre care toțĭ locuitorii insulei o cunoscŭ și-i acordă o deplină protecțiune. — Unele insule, carĭ au o origine mai recentă ca continenții cu carĭ se învecinéză, suntŭ populate de către paserĭ cu elemente necesare vegetațiunei; așa Islanda, care se scie că este populată cu vegetale din Grönlanda transportate acolo de paserile, carĭ în totŭ anulŭ facŭ migrațiunĭ din ținuturile nordice în aceea insulă.

Totŭ paserilorŭ se atribue flora variată, care se vede în interiorulŭ Coloseului din Roma. In adevĕrŭ, întréga vegetațiune ce acopere celebrele ruine, începêndŭ dela smochinĭ carĭ și-au înfiptŭ rădăcinile lorŭ pre bolta cea spintecată de ele, până la păiușulŭ celŭ mĕruntŭ, care acopere cu verdéță pardoséla, n'au pututŭ sĕ străbată acolo de câtŭ grația unorŭ paserĭ ce se încuibéză și ciripescŭ împrejurulŭ mărețelorŭ ruine. Sebastiani ḑice că numĕrulŭ speciilorŭ de plante, carĭ populéză Coloseulŭ și carĭ suntŭ transportate acolo de paserĭ, se urcă la 261 de specii.

Dar sĕ nu âmblămŭ prin insula Ceylan, nicĭ prin Islanda, nicĭ chiar pre la Roma, ci sĕ luămŭ unŭ esemplu dela noi.

Era pre la anulŭ 1862, adecă: tocmai acum douĕḑecĭ de anĭ, fără unulŭ, când într'una din ḑile ale vacanței școlastice din acelŭ anŭ făcem nisce escursiunĭ botanice în companiă cu venerabilulŭ bĕtrânŭ d. Samuil Benkner*) pre câmpia Jiului. Erborisândŭ ne oprirămŭ lângă biserica p'atuncĭ ruinată, ér acum reparată, dela Muflenĭ, ca sĕ ne repausămŭ la umbra zidurilorŭ sântului lăcașŭ și sĕ admirămŭ pre acoperișŭ o mulțime de plante, parte verḑĭ, parte uscate, printre carĭ recunoscurămŭ Érba urechei (Sempervivum tectorum,) Limba boului (Anchusa officinalis) de o frumsĕță rară, Limba șerpelui (Echium vulgare) și unŭ Mestécănŭ mititelŭ. Intrebându-ne cum au ajunsŭ acele ca sĕ rĕsară acolo susŭ și isolate de celelalte de pre câmpiă, venirămŭ îndată la idea că păsĕrelele, pre carĭ le vedemŭ ciripindŭ vesele și jucând-se pre acoperișŭ, au dusŭ în ciocŭ sĕmênțele acelorŭ plante, din carĭ au scăpatŭ unele, în joculŭ lorŭ sburdalicŭ. Aceste căḑêndŭ au găsitŭ unŭ stratŭ convenabilŭ, au încolțitŭ și s'au desvoltatŭ din ele plantele vĕḑute.

Insectele contribuescŭ fórte multŭ la fecundațiunea și prin acésta la propagațiunea plantelorŭ. Călcândŭ cu labele lorŭ anterele staminelorŭ culegŭ polenulŭ din ele, și pășindŭ apoi preste pistile îlŭ scutură preste stigmele lorŭ, de unde străbate în ovariu fecundândŭ ovulele dintr'ênsulŭ. Acésta se întêmplă mai de comunŭ cu plantele, ale cărorŭ florĭ suntŭ unisexuale și separate sexele unele de altele, precum vedemŭ mai de apróape la Ricinŭ, etc.

Unele animale, mai multŭ carnivore decâtŭ frugivore, mănâncă totușĭ în lipsă de carne diverse fructe, mai alesŭ tómna, și cu tóte că posedŭ organe digestive destulŭ de energice, ele nu atacă decâtŭ partea cea cărnósă a fructului, pre când sâmburele rĕmâne întregŭ și se depune împreună cu excrementele animalului. Cu modulŭ acesta Ursulŭ nostru este propagatorulŭ smeurei pre munte. Vivera musanga este, după dr. Carol Müller, propagatorulŭ celŭ mai activŭ alŭ arborelui de cafea în insula Java și Manilla.

Dar cu tóte aceste, Omulŭ este principalulŭ agentŭ alŭ migrațiunei și propagațiunei plantelorŭ din o regiune într'alta.

Năvile lui străbatŭ ocĕnele, caravanele lui cutreeră deșerturile și ducŭ cu sine pre nesimțite sĕmênțele plantelorŭ, pre carĭ le risipescŭ în regiunĭ depărtate. Comerciulŭ peilorŭ între America și Francia au transplantatŭ în acéstă țéră, ḑice Pouchet, mai multe plante din continentulŭ nou. La Montpelier, unde se primescŭ multe piei și multă lână din Buenos-Ayres și din Mexicu, crescŭ astăḑĭ multe plante din flora acestorŭ regiunĭ. Decandolle, Delille și Dunaud, cunoscêndŭ acestŭ faptŭ, făceau în acelŭ ținutŭ erborisațiunĭ de plante tropicale, fără nicĭ o fatigă și fără a se espune climei arḑĕtóre, adesea cu periclului vieții. Comerciulŭ Transilvaniei cu România și Turcia a transplantatŭ pe marginea meridională a acestei țĕrĭ arbustulŭ *Syringa orientalis,* o speciă de li-

*) Scorțișóra aromatică se capĕtă din scórța romurilorŭ tinere (de 2—3 anĭ) ale arborelui Cinnamomum zeylanicum.

*) Rĕposatŭ în Iuliu 1883.

ratorŭ maghiarŭ, mergŭ mulţĭ copii la scólele reformate din Orăştiă, căpĕtândŭ unŭ ajutorŭ neînsemnatŭ dela gimnasiu, care ajutorŭ însĕ îlŭ plătescŭ cu pierderea religiunii; respectivii profesorĭ se folosescŭ adecă de nesciinţa părinţilorŭ acelorŭ pruncĭ, le impunŭ religiunea reformată, rupêndŭ ultima legătură ce-i mai légă de naţiune, şi tinerĭ de aceştia cunoscŭ fórte mulţĭ.

Onoraţii noştri preoţĭ tacŭ şi nu-i reclamă, suntŭ indiferenţĭ chiar faţă cu înstrăinarea fiilorŭ lorŭ din sênulŭ bisericei.

In viitorŭ, pentru asigurarea contra curentului maghiarisătorŭ ar fi consultŭ, ca preoţii din acele comune să se îngrijéscă ca tinerii, carĭ se dedică studiului mai departe, sĕ frecventeze gimnasiele române, ér pe cei dela gimnasiele reformate sĕ-i pórte în evidenţă şi sĕ protesteze în casŭ când li s'ar impune altă religiune.

După tóte aceste calamităţii asigurŭ pe fraţii nostri maghiarĭ, că până va rĕsuna doina română în munţii şi romanticulŭ şesŭ alŭ valei Haţegului, şi până Românii nu vorŭ uita că la Grădişte a fostŭ Ulpia Traiana, pintenulŭ maghiarŭ nu va face nicĭ unŭ progresŭ, căci unŭ ţinutŭ adăpatŭ cu sânge nobilŭ numai descendenţĭ nobilĭ póte adăposti. *I. Sargeţeanulŭ.*

Din Câmpiă, 8 Augustŭ 1884.

O petrecere românéscă. O ḑi de sĕrbătóre adevĕratŭ românéscă a fostŭ pentru noi cei din Câmpiă ḑiua de 2 Augustŭ. Cu acéstă ocasiune d. Ludovicŭ Simonŭ — distinsulŭ proprietarŭ românŭ — a bine-voitŭ a ne mai da o probă de iubirea sa pentru biserică şi şcólă şi de generositatea sa. Acestŭ bărbatŭ mărinimosŭ, convinsŭ fiindŭ că biserica este scutulŭ limbei şi forulŭ ultimŭ de mângâiere a poporului românŭ şi vĕḑêndŭ starea deplorabilă a bisericei sale gr. cat. din Sângeorgiu, a concesŭ fiului sĕu Dionisie, ca împreună cu d. Dr. Ionŭ Uilăcanu sĕ aranjeze în folosulŭ acestei bisericĭ pe spesele sale o petrecere de véră, pentru toţĭ Românii fără deosebire de classă. Dar ce sĕ veḑĭ? Scopulŭ intenţionatŭ de d. Ludovicŭ Simonŭ a trebuitŭ sĕ rĕmână în parte ne realisatŭ, pentru că publiculŭ acestei petrecerĭ a constatŭ mai numai din elită, aşa câtŭ petrecerea tótă nu era altŭ ceva decâtŭ unŭ buchetŭ elegantŭ constătătorŭ din cele mai alese florĭ ale Câmpiei. In împrejurarea acésta zace o mare daună spirituală pentru noi şi ar fi de doritŭ ca sĕ conlucrămŭ pentru delăturarea ei. Nu era petrecerea din Sângeorgiu menită numai pentru fruntaşĭ, căcĭ braţele d-lui Ludovicŭ Simonŭ erau deschise pentru totŭ sufletulŭ de caracterŭ nobilŭ şi românŭ.

Pentru jocŭ era menitŭ unŭ localŭ în grădina sa. Acestŭ localŭ era gătitŭ şi împodobitŭ cu multŭ gustŭ şi artă. Păreţii acestui localŭ erau traşĭ în o împletitură fină din plante verḑĭ şi naturalĭ; deasupra era boltuitŭ cu frunḑe mĕrunte de nucŭ, printre carĭ licuriau mulţime de luminărĭ şi lampióne de diferite colorĭ. Printre acéstă boltitură şi printe păreţĭ erau vîrîţĭ unulŭ lângă altulŭ o mulţime de vişinĭ spaniolĭ tăiaţĭ din rĕdĕcină şi încărcaţĭ cu fructe, din carĭ dănţuitorilorŭ le era iertatŭ a-şĭ culege câte voiau.

Publiculŭ, deşi nu prea mare dar totuşĭ destulŭ de numerosŭ, şi-a petrecutŭ o nópte de totŭ vială şi în ordinea cea mai bună. Secsulŭ frumosŭ era în toalete modeste dar cu gustŭ. Costumulŭ naţionalŭ a fostŭ frumosŭ representatŭ.

S'au jucatŭ cu deosebită inimositate jocurile naţionale. Inceputulŭ s'a făcutŭ cu »Ardeléna,« apoi s'a trecutŭ la »Romană« şi alte jocurĭ românescĭ, carĭ fură conduse de cătră d. Dr. Uilăcanu, denumitŭ de curêndŭ nu numai medicŭ cercualŭ, ci şi medicŭ comitatensŭ suplentŭ.

La meḑulŭ nopţii ne întrunirămŭ la unŭ banchetŭ generalŭ la ospitala mésă a d-lui proprietarŭ Ludovicŭ Simonŭ. Acĭ ne vĕḑurămŭ adunaţĭ fraţĭ împreună din tóte unghiurile Câmpiei, ba chiarŭ şi de prin Blaşiu, Cluşiu, Gherla şi alte locurĭ depărtate. Junimea fù representată prin doctorĭ şi doctoranḑĭ, tinerĭ proprietarĭ etc. La acestŭ banchetŭ s'au rostitŭ mai multe toaste frumóse, s'a discutatŭ asupra mai multorŭ obiecte folositóre şi de mare însemnătate pentru naţiunea română, după carĭ încheiându-se banchetulŭ ne apucarămŭ din nou de jocŭ ne putêndŭ admira în de ajunsŭ destoinicia, bunătatea şi ospitalitatea tênĕrului d. Dionisiu Simonŭ.

Nóptea trecuse preste noi ca unŭ visŭ de fericire şi când fù în ḑorĭ de ḑiuă d. Ludovicŭ Simonŭ încă odată ne întruni în jurulŭ mesei sale la unŭ dejunŭ frugalŭ, după care strângêndu-ne mâna cu cordialitate ne depărtarămŭ la ale nóstre, ducêndŭ cu noi suvenirulŭ acestei plăcute nopţĭ.

Prin acésta d. Ludovicŭ Simonŭ — prin a căruia stăruinţă s'a ridicatŭ în comuna Sângeorgiului o şcólă frumósă, casă parochială, grajdŭ şi şură pentru preotŭ,— acum a pusŭ pétră fundamentală şi la edificarea unei bisericĭ. Dumneḑeu fiă cu elŭ!

DIVERSE.

Ovrei »persecutaţĭ.« — „Liberalulŭ« din Iaşĭ spune, că Sâmbăta trecută, ḑiua nameaḑa mare, s'a comisŭ unŭ furtŭ prin spargere în despărţirea a 5, strada Stejarŭ. Doi fiĭ ai „persecutaţilorŭ" israiliţĭ, spărgêndŭ o feréstră pe din dosŭ la o casă de pe aceea stradă şi folosindu-se de lipsa proprietarului, au întratŭ înăuntru şi împedecându-se de o ladă, le-a venitŭ în minte s'o deschiḑă de »curiositate" şi s'o mai uşureze, luândŭ vre o 60 de francĭ şi mai multe bijuterii. »Nenorociţii persecutaţĭ" însĕ au fostŭ victima celei mai marĭ nedreptăţĭ! Domnulŭ Comisarŭ alŭ acelei despărţirĭ a cutezatŭ sĕ-i atingă şi sĕ-i ducă la rĕcóre şi, după cum presupunemŭ, are de gândŭ sĕ dea de urma tuturorŭ banilorŭ şi bijuterilorŭ, de vreme-ce până acum n'a pututŭ găsi decâtŭ 5 francĭ şi o parte din bijuterii la unulŭ dintre dênşii. Şi sĕ se mai ḑică că nu-sŭ »persecutaţĭ!«

***

Copilŭ turbatŭ. — »V. Botoşanilorŭ« relevéză încă unŭ cazŭ nenorocitŭ: Unŭ copilŭ fiind muşcatŭ de unŭ câne turbatŭ pe obrazŭ, lângă ochiu şi pe mână, inoculaţiunea virusului a fostŭ decĭ fórte pronunţată. Părinţii nişte ómenĭ sĕrmanĭ, la ancheta medicală ce s'a făcutŭ, au ascunsŭ copilulŭ de frică sĕ nu'lŭ împuşce, căcĭ astfelŭ există credinţa la unii, că cei muşcaţĭ de cânĭ turbaţĭ trebue împuşcaţĭ sĕu otrăviţĭ. In cursulŭ acestei sĕptĕmânĭ accesulŭ de turburare se ivi şi copilulŭ căpĕtândŭ hidrofobiă muri după vr'o două ḑile, în urma unorŭ suferinţĭ teribile.

***

Tâlharĭ călugărĭ. — In apropiere de comuna Trecate în Lombardia s'a întêmplatŭ unŭ casŭ extraordinarŭ la 15 Martie. Unŭ bietŭ căruţaşŭ, întorcêndu-se dela tîrgŭ, întâlni pe unŭ omŭ în haine de călugărŭ, care-lŭ întrebă, de unde vine, dacă a făcutŭ treburĭ bune şi cum nu se teme a călĕtori singurŭ cu banĭ. Căruţaşulŭ rĕspunse, că nu pórtă banii la sine, ci în cutia căruţii. Pretinsulŭ călugărŭ năvăli asupra lui şi amenințându-lŭ cu mórtea cerŭ cheia. Căruţaşulŭ scóse îndată cheia, dar în locŭ sĕ o dea hoţului o scăpă josŭ. Pe când acesta se apleca sĕ ridice cheia, căruţaşulŭ trase iute unŭ cuţitŭ şi răni de mórte pe tîlharŭ. Apoi se urcă în căruţă şi plecă fuga. Elŭ dete peste carabinierĭ (jandarmĭ) şi le povestĭ ce păţise. Ei se duseră iute la loculŭ unde zăcea tâlharulŭ rănitŭ. Căutându-lŭ prin buzunare, găsiră la elŭ arme şi unŭ fluerŭ micŭ. Le veni în minte, că elŭ trebuia sĕ aibă complicĭ şi de aceea suflară în fluerŭ. Deodată se iviră patru-cincĭ tîlharĭ în haine de călugărĭ şi vĕḑêndŭ pe carabinierĭ începură a da din puşţĭ. Se încinse o luptă, ce ţinŭ unŭ sfertŭ de ceasŭ; dar carabinierii biruiră, rănindŭ de mórte pe doi tâlharĭ, după care ceilalţĭ fugiră în pădure.

***

Unŭ testamentŭ ciudatŭ. — Unŭ berarŭ din Hamburg a muritŭ, lăsândŭ prin testamentŭ o rentă anuală de o miă talerĭ, care va trebui sĕ fiă dată în fiecare anŭ omului celui mai pleşuvŭ din ţéra sa natală. Se vorŭ numi esperţĭ carĭ sĕ numere firele de pĕrŭ ale concurenţilorŭ. In casulŭ când duoi sĕu mai mulţĭ concurenţĭ vorŭ avea acelaşĭ numĕrŭ de fire de pĕrŭ premiulŭ va fi datŭ celui mai tênĕrŭ. In fine, dacă într'o ḑi se va presenta unŭ omŭ cu totulŭ pleşuvŭ, fără unŭ firŭ de pĕrŭ pe capŭ, va primi capitalulŭ ale cărui interese constitue renta anuală. Intre alţĭ concurenţ carĭ au sĕ se ducă în Hamburg se vorbesce la Roma ş de pictorulŭ Ethofer.

O nouĕ victimă a jocului dela Monaco. — Principele rusŭ Alexandru Gagarin, perḑêndŭ sume de banĭ enorme le Monaco, şi-a trasŭ două loviturĭ de revolverŭ în pântece. Elŭ a fostŭ transportatŭ din hotelulŭ Francesŭ la ospiciulŭ din Nisa

Inmormêntarea unui coşciugŭ golŭ. — Din Boffito, unŭ satŭ în Lombardia, se scrie despre unŭ casŭ fórte ciudatŭ. Murise o femee nu de multŭ şi a fostŭ înmormêntată după obiceiulŭ locului. Bărbatulŭ fiindŭ inconsolabilŭ de perderea soţiei sale, a trebuitŭ sĕ fie dusŭ şi supraveghiatŭ într'o odae, până s'a făcutŭ înmormêntarea. Elŭ se întórse acasă séra, intră în odae şi spre marea sa gróză găsi pe soţia sa zăcêndŭ în patŭ. Omulŭ alergă la autorităţĭ, dar fù creḑutŭ de smintitŭ. Cercetându-se lucrurile, s'a constatatŭ că într'adevĕrŭ uitaseră a pune cadavrulŭ în coşciugŭ.

Indreptare. Din erórea paginatorului s'a pusŭ în fruntea numĕrului trecutŭ (171) »Mercurĭ" în locŭ de **Vinerĭ**. Numĕrulŭ ḑiarului şi data suntŭ esacte. In articululŭ de fondŭ alŭ aceluiaşĭ numĕrŭ în locŭ de »caşulŭ dule" sĕ se citéscă »caşulŭ **dulce**."

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

pacŭ, pre care acolo o numescŭ *Scumpiă* şi o întrebuinţeză industriaşii pielarĭ, carĭ până acĭ erau numai Saşĭ.

Trebuinţele nóstre au făcutŭ a se transporta la noi o mare parte din plantele alimentare, comerciale, medicinale, industriale, altele de ornamentŭ, din regiunĭ depărtate. Pentru a da o cultură mai întinsă acelorŭ plante, omulŭ se silesce a stîrpi multe plante indigene în favórea celorŭ exotice. De multe orĭ armatele făcêndŭ invasiune într'o ţĕră ducŭ cu sine sĕmênţele unorŭ plante streine în locurile invase. Popórele nomade facŭ totŭ asemenea: laurulŭ sĕu turbarea (Datura Stramonium) a fostŭ adusŭ de cătră ţiganĭ din Asia în Europa.

Unele regiunĭ suntŭ invase de o vegetaţiune, a cărei provenienţă nu se póte esplica. Ea se desvóltă în patria ei cea nouă cu atâta energiă, încâtŭ înécă vegetaţiunea primitivă. Astfelŭ *Helichrysum fetidum* transportatŭ din America în Francia a luatŭ, după cum afirmă Pouchet, o posesiune despotică în diferite locurĭ din Francia meridională. Din contră Anghinarea sĕlbatică esilată din Francia a prinsŭ posesiune în Patagonia, gonindŭ alte plante naturalĭ indigene. Importându cerealulŭ celŭ mai folositorŭ (grâulŭ) din Asia, amŭ importatŭ cu elŭ şi neghina, maculŭ sĕlbaticŭ şi alte plante, ale cărorŭ florĭ împestriţéză sĕmĕnăturile nóstre.

Cele mai multe plante trebuinciόse alimentaţiunei nóstre au fostŭ transportate la noi din Asia. Grâulŭ este originarŭ din Persia, unde Michaux şi Olivier l'au găsitŭ în stare sĕlbatică*). Viţa de viă, Maslinulŭ şi Nuculŭ suntŭ transportaţĭ din munţii Asiei; Lĕmâiulŭ din Media şi China. Rădichea s'a introdusŭ ca sĕlbatică cu cerealele totŭ din Asia, Fasolea şi Lintea din Arabia. Cânepa din India; Pepenii şi Castraveţii de pe ţĕrmii Tigrului şi Eufratului *) Liliaculŭ (Syringa vulgaris) veni din Asia mai ântêiŭ la Viena şi de acolo se rĕspândi în tótă Europa. Crinulŭ derivă din munţii Siriei; Salcea tristă sĕu plângĕtóre din Babilonia, de aci numele ei de *Salix babilonica.* O tradiţiune italiană spune, că părintele tuturorŭ portocalilorŭ din Europa (meridională) se vede încă la mânastirea Sta Sabina pre muntele Aventinŭ dela Roma, unde se ḑice că a fostŭ plantată de cătră St. Domenicŭ la anulŭ 1200. Hortensia pre care Comerson a dedicat'o Hortensiei Lepante, care se ocupa cu astronomia, este originară din Japonia de unde fù adusă la 1788. Totŭ din acea insulă veni şi Camelia, care fù transportată de cătră misionarulŭ pater Cameli. Mexiculŭ ne dărui în abundenţă cu Cactus. Dalia (ghiorghina) fù importată din America şi numită astfelŭ în onórea botanistului Andreiu Dahl. Aceeaşĭ origine americană o are şi porumbulŭ sĕu păpuşoiulŭ.

Resistenţa vegetativă a unorŭ sĕmênţe presintă nisce caractere fórte curióse şi adesea extreme. Acestŭ fenomenŭ încă contribue la rĕspândirea vegetalelorŭ în părţile cele mai depărtate ale globului.

Suntŭ unele sĕmênţe, a cărorŭ putere vegetătóre este atâtŭ de activă, încâtŭ embrionulŭ lorŭ încolţesce chiarŭ pe planta care l'au produsŭ; atarĭ suntŭ Rizoforele. Alte sĕmênţe din contră posedŭ embrionĭ, în sênulŭ cărora viaţa rĕmâne latentă, adică adormită seculĭ întregĭ. Sĕmênţa de cafea, pre lângă totŭ învelişulŭ ei grosŭ şi coriaceu (curelosŭ), după unŭ scurtŭ timpŭ perde facultatea sa germinatrice (încolţitóre). Şi, dacă cultivatorulŭ nu se va grăbi, după câte-va ḑile, a o pune în pămêntŭ sĕmênţa, şi acésta 'şĭ perde facultatea de a mai rĕsari. Din contră suntŭ unele sĕmênţe, alŭ cărorŭ învĕlişŭ este supţire şi membranosŭ, şi cu tóte aceste ele conservă timpŭ îndelungatŭ facultatea lorŭ reproductivă; s'a obţinutŭ fasole din sĕmênţa ei luată din erbariulŭ lui Tournefort, care avea o etate de 100 de anĭ. S'a găsitŭ sĕmênţă de vanilă şi de trifoiŭ cu unŭ învelişŭ mai supţire şi mai delicatŭ într'unŭ mormêntŭ anticŭ galo-romanŭ de 1500 de anĭ, cu tóte acestea ea a rĕsăritŭ.

Unŭ faptŭ analogŭ e, care pentru renumele botanistului ce'lŭ menţionéză nu póte fi pusŭ la îndoélă. Acestŭ botanistŭ celebru este anglesulŭ Lindley. Dênsulŭ afirmă, că sĕmênţele de smeură estrase dintr'unŭ mormêntŭ celticŭ de 1700 de anĭ, sĕmĕnêndu-o în grădina societăţii de horticultură din Londra, a produsŭ tufişóre de smeură carĭ se potŭ vedé şi astăḑĭ în acea grădină.

Insĕ viaţa organică vegetativă póte sĕ facă o pausă şi mai lungă, în sĕmênţele unorŭ vegetale.

Mai mulţĭ naturalişţĭ afirmă, că grâulŭ împreună cu mumiele în mormintele vechĭ din Egiptŭ de pe timpulŭ Faraonilorŭ de 3—4 mii de anĭ semĕnatŭ în condiţiunĭ favorabile a rĕsăritŭ şi a datŭ róde ca şi grâulŭ de unŭ anŭ şi de doi, sĕmĕnatŭ în aceleaşĭ condiţiunĭ. Acestŭ faptŭ este basatŭ pre esperientele proprie ale lui Sternberg, care a produsŭ spice dela unŭ astfelŭ de grâu, pre carĭ le-a arătatŭ visitatorilorŭ curioşĭ despre acestŭ faptŭ. Profesorulŭ Schacht dela universitatea din Roma încă confirmă acestŭ faptŭ în opera sa întitulată: »Les arbres", Bruxelles, 1862.

Acestŭ fenomenŭ se chiamă, viaţa latentă, care face subiectulŭ altui articulŭ.

Craiova, *S. Michălescu.*

---

*) Cei vechĭ afirmau, că grâulŭ cresce de sine (spontaneu) în valea Enna din Sicilia, localitate pre care mitologia pretinde că a dotatŭ cu dărnicią Ceres şi Triptolemŭ.

*) Va se ḑică din Raiŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 13 Augustŭ st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	98.50
Rentă de hârtiă 5%	92.30
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	109.20
Bonurĭ rurale ungare	103.25
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C3 50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.—
Bonurĭ croato-slavone	102.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	97 75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	120 75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	121.20
Renta de hărtiă austriacă	82.75
Renta de arg. austr.	83.45
Renta de aurŭ austr.	109 25
Losurile din 1860	135 —
Acţiunile băncei austro-ungare	875.
Act. băncei de creditŭ ung.	289.50
Act. băncei de creditŭ austr.	284.10
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 94
Napoleon-d'orĭ	9.91 1/2
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.35
Londra 10 Livres sterlinge	125.15

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 27 Iuliu st v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	88	89
Renta rom. amort. (5%)	93	93 1/2
» convert. (6%)	88 1/4	89 1/2
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	100 1/2	101
» „ „ (5%)	85 1/4	86
» » urban (7%)	98	99 1/2
» » » (6%)	91 1/2	92 1/2
» » » (5%)	82 3/4	83 1/4
Banca naţională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Naţională		
Aurŭ	10 1/2	10 3/4
Bancnote austriace contra aurŭ	2.04	2.05

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 14 Augus st. n. 1885.

		Cump.		Vênd.
Bancnote românescĭ	Cump.	8.86	Vênd.	8.89
Argint românesc	»	8.75	»	8.80
Napoleon-d'orĭ	»	9.87	»	9.91
Lire turcescĭ	»	11.15	»	11.23
Imperialĭ	»	10.12	»	10.20
Galbenĭ	»	5.85	»	5.91
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	122.5	»	123.5
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potŭ face cu începerea dela 1 şi 15 ale fiecărei lunĭ, mai uşorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se şi posta ultimă.

PREŢULŬ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ	3 fl. —
„ şése lunĭ	6 fl. —
„ unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România şi străinătate.

pe trei lunĭ	10 francĭ
„ şése lunĭ	20 „
„ unŭ anŭ	40 „

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia Predealŭ-Budapesta şi pe linia Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta a căilei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5.00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timişŭ	—	10.11	1.40	—
Braşovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10,51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Haşfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighişóra (	10.29	1.30	8.01	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 05	—
Mediaşŭ	11.54	2.25	9.45	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9 12	—
Ghirisŭ	4.09	4 49	10 23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu (	5 56	5 58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8 22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.05
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8 00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.44	7.29	9.11	11.44
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2.34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.45	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.0[illegible]	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.35	6.24	—
Cluşiu (	—	10.01	5.05	6.43	—
(	12 05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3 32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	12 57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	1.27	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	- -	1.56	6.40
Sigişóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5.30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.37
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Braşovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5.3	—	—	1.50
Timişŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11 18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 53
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.15	8 0[illegible]
Szolnok (	11.02	3.44	11 40
	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7 53	5.55
Glogovaţŭ	4.13	—	6 19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10 10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12 05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9 25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Haţegŭ	7 53	1 19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7 40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3 10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6 49	9 33	5.28
Baniţa	7.27	10.14	6.0
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.25
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.